

Gymnasier ramt af GAS

Er moderne private computersystemer bedre end forældede offentlige? Svaret burde være enkelt, men mange mærkelige interesser er på spil, når gymnasier og andre ungdomsuddannelser skal have nye studieadministrative systemer.

På fynske Sct. Knuds Gymnasium sidder nogle aldrende gymnasielærere i et offentligt ejet selskab og vedligeholder et 20 år gammelt system for indberetning af eksamensdata fra gymnasierne til Undervisningsministeriet. GAS hedder systemet, og det lever op til sit navn. Det bygger på forældet 80'ertechnologi, opdateringerne er få og årevis undervejs. Det er tungt at arbejde med for gymnasierne, som i mange tilfælde hader det.

På Vesterbro i København sidder nogle unge programmører med et system, der kan det samme – og alt muligt andet som skemavisning, fraværsregistrering og lønhåndtering. Lectio er webbaseret, altid opdateret og kan bruges fra enhver computer, også af eleverne til at tjekke skema og fravær. I modsætning til GAS skal skolerne ikke vedligeholde kompliceret software på lokale servere. 120 ud af 150 gymnasier bruger allerede Lectio, og halvdelen har endda det modul, der konkurrerer direkte med GAS – selv om de skal betale for Lectio, men får GAS gratis af myndighederne.

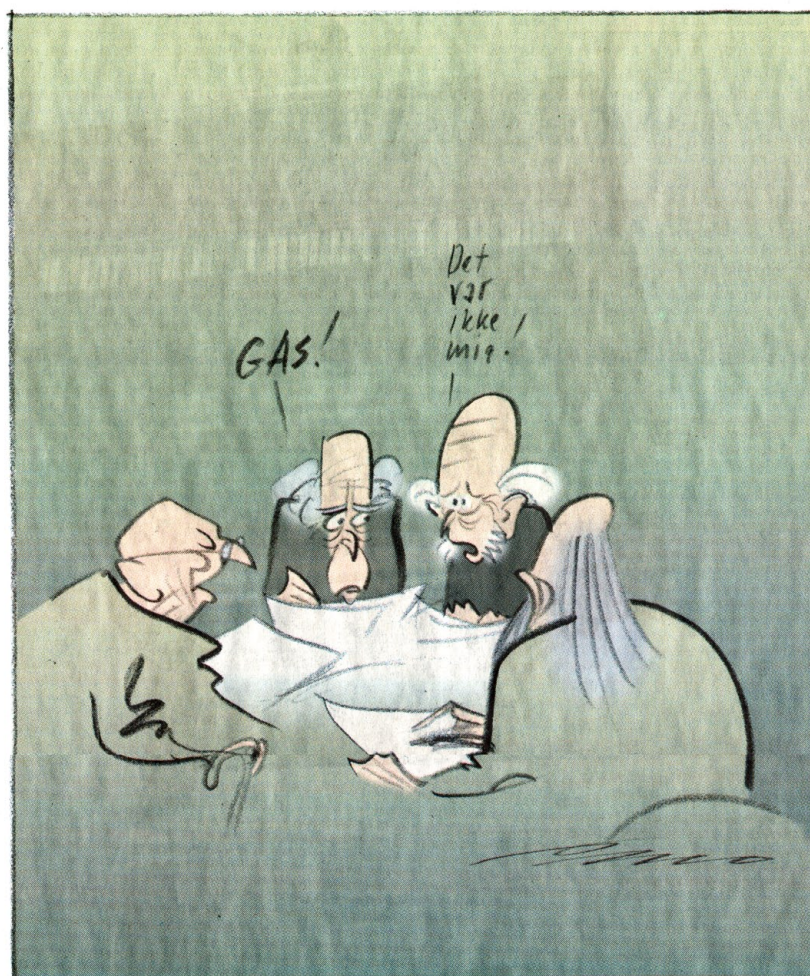
Hvilket system er mon fremtiden? Man kan tilgives for at gætte på Lectio – men så enkelt er det ikke, når skolepolitik flyder sammen med halvføntlige og helprivate firmaer i en uigennemsligt grød. Efter at staten overtog gymnasierna fra amterne, var skolerne ellers blevet stillet i udsigt, at de ville få GAS-penge til selv at vælge studieadministrative systemer.

GAS-penge på finansloven

Men mens gymnasierna i mange måneder intet har hørt fra Undervisningsministeriet, er pengene stillet tilgængelige til GAS og ministeriet på næste års finanslov. Kritikere frygter derfor, at der er optræk til en klassisk disciplin: dårlige offentlige produkter, der med hjælp fra skatteyderne konkurrerer mod gode private.

»At pengene nu dukker op på finansloven, kan kun være for at sikre GAS' overlevelse. Det er også nødvendigt, for ellers dør systemet helt sikkert, siger uddannelsesleder og tidligere GAS-konsulent Erling Michelsen fra Solrød Gymnasium.

Vicerektor Erik Skude fra Gladsaxe Gymnasium fortsætter: »Lectio er langt bedre til at levere de oplysninger, Undervisningsministeriet skal bruge. Vi forstår ikke, at ministeriet ikke bare koncentrerer sig om, hvad de skal vide. I stedet vil de bygge videre på en monopolmastodont, som selvfølgelig vil gå i stå, ligesom GAS

Tegning: Per Marquard Otzen

tidligere gjorde på grund af manglen på konkurrence.

Sagen drejer sig om penge og principper. Budgettet til GAS er ti millioner kroner. Men skolerne bruger masser af penge på at drive det – for eksempel bruger sekretæren let et par dage hver måned på at taste elevfravær ind, mens læreren i webbaserede systemer hver dag selv indtaster direkte i klasseværelset.

Hertil kommer, at mange andre ungdomsuddannelser bruger lignende systemer, som Undervisningsministeriet også skal tage stilling til. Samlet koster de 900 millioner kroner om året, alt inklusive.

En sag om principper

Så er der principperne: »Konkurrencestevrelsen har klart sagt, at så meget som muligt skal testes på markederne. Det lyder, som om det også burde gælde i denne sag», siger ekspert i offentligt-privat samspil, professor Carsten Greve fra Copenhagen Business School.

Han tilføjer om offentlig it: »Ofte eksisterer softwaren allerede derude, hvor den udvikles hurtigere. Hvis man udvikler sit eget, er man ofte meget mere sårbar.

Det ved de godt i Undervisningsministeriets datakontor. Det var her, man brugte 350 millioner skattekrone på at udvikle et system til universiteterne, der måtte skrottes.

Så embedsmændene tænker sig godt om, selv efter at man først på året modtog en bestilt konsulentrapport, der ellers klart anbefaler en markedsløsning med frit valg. Mens ministeriet tænker, ved forvirrede gymnasier ikke engang, om de kun må bruge GAS eller også private leverandører. Mange gør derfor, som passer dem.

GAS flyttet til Uni-C

I mellemtiden er GAS flyttet fra Fyns Amt og ind under Uni-C. Bag denne forkortelse gemmer sig en slags rådgivende it-stevrelse under ministeriet, som imidlertid selv sælger en stor del af de it-ydelser, Uni-C rådgiver om. Uni-C's markedsandel for intranet til folkeskolerne er eksempelvis 80 procent.

Mens Uni-C officielt afventer Undervisningsministeriets afgørelse, ser man samtidig i interne nyhedsbreve frem til at videreudvikle GAS.

Kontorchef Henrik Bang fra Undervisningsministeriets datakontor siger, at man fortsat tænker over, om man skal lade skolerne selv vælge system, eller om man skal kræve, at alle skoler skal fortsætte med at bruge det samme system. »Men vi lægger afgørende vægt på, hvad skolerne siger».

'Skolerne' er her Rektorforeningen, der ifølge et høringsvar støtter frit systemvalg – under visse forudsætninger. Fra for-

eningen er rektor Jannik Johansen fra Frederiksberg Gymnasium medlem af Undervisningsministeriets it-kontaktudvalg. Som tidligere GAS-bestyrelsesmedlem var det hans idé at flytte GAS til Uni-C – hvor han nu sidder i bestyrelsen.

Han har en klar forestilling om fremtiden: GAS vil formentlig fortsætte i sin nuværende form hos Uni-C de næste tre til fem år, imens et nyt system udvikles. Dette system vil bestå af en central database i Undervisningsministeriet, der indeholder samtlige stamdata om alle elever. Små, private firmaer kan så trække på disse data til at udvikle diverse ekstraprogrammer til skolerne. Altså en central løsning med et lag marked ovenpå – modsat Lectio-modellen, hvor data ligger på Lectios server, som blot udveksler de nødvendige oplysninger med Undervisningsministeriet.

»Det er et stort ansvar at lægge på Undervisningsministeriet. Men jeg synes, det er den rigtige løsning», siger Jannik Johansen.

»Der vil være store initialomkostninger ved at udvikle systemet, men det er den rigtige måde i et lille land som Danmark».

Kasketkarl

Hele GAS-sagen er dybt kompliceret. Tilhængere hylder GAS' store brugerindflydelse og peger på en Uni-C-undersøgelse, der viste stor brugertilfredshed. Modstandere siger, at undersøgelsen var designet til at give de svar, man gerne ville høre, og at det komplicerede system fungerer som en magtbase på skolerne for de få, der kan betjene det.

Selskabet bag Lectio, MaCom, vil som andre private firmaer bare gerne konkurrere på lige fod. Men det er ikke let. Forsøget på at skabe et alternativ til GAS blev ifølge MaCom først skudt ned af en person, der både arbejdede med ministeriets dataindberetning – og for et andet studieadministrativt system. Det skete angiveligt med en bemærkning om, at man »ikke var interesseret i flere systemer på markedet».

Men MaCom blev ved med at plage de ansvarlige. »Da vi endelig fik lov, havde vi to arbejdsdage til at få vores modul til at arbejde sammen med Undervisningsministeriets. Men vi nåede det alligevel», siger direktør Martin Holbøll.

Den slags Kasketkarl-situationer er der åbenbart mange af:

»Der er et stort personsammenfald. Når man kontakter Undervisningsministeriet, bliver der ringet tilbage fra nogle helt andre instanser, for eksempel Uni-C og WM-Data (et privat selskab, som vinder en stor del af Uni-C's udbud, red.), fortæller Erling Michelsen fra Solrød Gymnasium.

Flere undrer sig over, hvordan alt dette kan finde sted under en liberal regering. Undervisningsminister Bertel Haarder har imidlertid ikke fået sagen forelagt:

»Men den ser jeg meget gerne på, for jeg er generelt skeptisk over for at lave store, forkromede landsdækkende systemer, der koster en masse penge. Jeg kan huske fra systemet for de videregående uddannelser, hvor galt det gik. Det er muligt, der ligger en god historie i det, for jeg kan levede forestille mig, at der er nogle, der synes, at nu skal alle have det samme system, mens andre siger: Vi har et, der er meget bedre».

esben.kjaer@pol.dk

Konkurrencestyrelsen har klart sagt, at så meget som muligt skal testes på markederne. Det lyder, som om det også burde gælde i denne sag
Carsten Greve, professor på Copenhagen Business School og ekspert i offentligt-privat samspil